

Dorine Bauduin en Mariël Kanne zijn beiden docent ethiek en treden op als gespreksleider bij reflectiebijeenkomsten in verschillende zorgorganisaties. Op basis van deze ervaringen schreven ze *Tijd voor reflectie - Praktische ethiek in psychiatrie en rehabilitatie*. Het is een goed leesbaar boek geworden, waarin theoretische inzichten, beschrijvingen van methoden voor ethische reflectie en praktijkvoorbeelden elkaar aanvullen en afwisselen.

De ethische kwesties die de auteurs beschrijven, zijn herkenbaar voor iedereen in het werkveld van de psychiatrie. Maar ook andere artsen en zorgverleners zullen veel erin herkennen. Neem het verhaal van iemand die aan automutilatie deed en met wie geen afspraken waren te maken. Aan zorgverleners die persoonlijke weerstanden hebben tegen bepaalde cliënten. Of aan de vraag wanneer men informatie wel of niet aan de politie moet doorgeven.

De auteurs gaan ervan uit dat ethiek in de zorg niet iets is wat erbij komt, maar wat er altijd is: medewerkers zijn sowieso met ethische aspecten bezig. 'Ethische reflectie is gewoon werk!' Gedeelde waarden en normen zijn er wel degelijk, zeker als men erover praat. Die blijken

dan te liggen op gebieden als respectvolle bejegening, aandacht voor iemands eigenheid, respect voor vrijheid en zorg voor het welzijn van personen. Het verantwoord van een bepaalde keuze op ethische gronden kan voor zowel de patiënten als de werknemers goede uitwerkingen hebben.

De geneesheer-directeur van ggz-instelling De Grote Rivieren is deze vorm van reflectie indertijd gestart om de zorg te verbeteren. Dat lukte inderdaad. Daarnaast bleken medewerkers ook minder stress in het werk te ervaren en enthousiaster voor het werk te worden.

Dit boek kan dan ook van harte worden aanbevolen aan alle werkenden in de zorg die (meer) willen nadenken over ethische kwesties. Ervaren gespreksleiders op dit terrein zijn daarbij wel een noodzaak. **NOKS NAUTA, BEDRIJFS-ARTS/PSYCHOLOOG**

Overal in Nederland worden van 23 tot 27 november activiteiten georganiseerd over ethische reflectie en moreel beraad in de zorg. Dit jaar doen ook verplegende en verzorgende opleidingen en universiteiten mee. Informatie via: reflectieweek@communicatie-company.com of tel. 020 6266 529.

Dorine Bauduin & Mariël Kanne. *Tijd voor reflectie - Praktische ethiek in psychiatrie en rehabilitatie*. SWP/De Grote Rivieren, 160 blz., 22,90 euro.

